

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto K 4.— za pol leta „ 2.— za četr let „ 1.—

Naročnina se pošilja upravnilstvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. List se pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

BRALNO DRUŠTVO
Posameznik listi dobé
v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopis se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 15 h, dvakrat 25 h, trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo do srede popoldne.

Štev. 11.

V Mariboru, dne 14. marca 1901.

Tečaj XXXV.

Rojaki!

PTUJ, dne 12. marca.

Že več let sem se je naglašala potreba, naj se vendar osnuje za ptujski okraj kmetško gospodarsko društvo na podstavi zakona o zadrugah. Potreba take gospodarske zadruge se je tudi vsestransko občutila.

Vendar se ni nihče upal snovanja lotiti, ker ni bilo najti med kmetjskimi posestniki dovolj moč, kateri bi hoteli vodstvo prevzeti, nositi vso odgovornost. Po večkratnem svetovanji in še le, ko so si nekateri naši možje drugod poslovanje kmetjskih zadrug in naprave teh natanko ogledali, — tako na Nižje Avstrijskem, — so se sestavila pravila, in se je dne 16. septembra 1900 osnovalo kmetijsko društvo za ptujski okraj. Društvo je zadruga z omejeno zavezo, nikakor pa ni konsumno društvo. Zatorej ne bode kmetijsko društvo za ptujski okraj raznega blaga na drobno prodajalo, ne bode imelo nikake prodajalnice, ampak ima edino le namen, da:

1. Načelstvo društva za ude kupuje, ali da za ude posreduje pri nakupovanju za razne dele gospodarstva potrebne stvari (n. pr. živine, pridelkov, strojev, orodja, gnojil itd.) v lastnino udov ali za skupno rabo, ali da načelstvo za ude prodaja ali posreduje pri prodaji gospodarskih pridelkov in potrebščin;
2. da načelstvo gospodarske pridelke udov v posebnih prostorih shranjuje, pretvarja (predeluje), prodaja;
3. da si društvo omisli naprave, dovoljene po zakonu o zadrugah in pripravne, povzdigniti gospodarsko produkcijo udov;

4. da si društvo priskrbi potrebne stavbe in tehnične naprave v dosego svojega namena.

Vsled prošnje je c. kr. okrožna sodnija v Mariboru s sklepom z dne 29. januarja 1901 oprav št. Firm. 9/01 zadrugo vpisala v register. Gen. I. 66.

Sedaj vabimo slovenske kmetjske posestnike, male in velike, revne in premožne, da se nam pridružite, da pristopite k novemu kmetijskemu društvu kot udje!

Svesti smo si, da naše društvo ne bode naenkrat kmetjskih posestnikov rešilo vseh težav in nadlog. Tega ne more nobeno društvo! Tega tudi naše društvo ne obljubuje.

Zadovoljni bomo, ako se nam pridruži vsaj večje število kmetjskih posestnikov in skuša zajedno in skupno z nami širiti idejo skupnosti, povzdigniti gospodarstvo, primerno urediti skupno razpečavanje gospodarskih pridelkov in nakupovanje gospodarskih potrebščin. Za zdaj imamo samo ta cilj pred očmi, če se nam to obnese, bomo zopet storili korak naprej.

Kdor hoče pristopiti kot ud, naj se oglasi kak torek ali petek v tednu v začasni pisarni v »Narodnem domu« v Ptuj od 9. do 12. ure popoldnem.

Za delavce.

Znano je, da si naši ljudje hodijo dela in kruha iskat v daljne, tuje kraje, na Nemškem dela v rudokopih in tovarnah nad petnajst tisoč delavcev iz Spodnjega Štajer-

skega in drugih južnoslovenskih pokrajin. Prav pogostokrat se zgodi, da postanejo ti delavci vsled nevarnega in pretežavnega dela prav zgodaj nesposobni za vsako delo. Takim izdelanim in dosluženim delavcem gre po nemških postavah določena renta ali pokojnina, ki sicer ni velika, pa vsaj nekoliko polajšuje tužno stanje ubogih delavcev. A to pokojnino morejo tujci le takrat dobiti, ako stanujejo na Nemškem. Kakor hitro zapustijo nemško državo in se vrnejo v domovino, se jim pokojnina takoj vzame. Nemški zvezni svet je določil v Avstriji le nekaj na severu ležečih krajev, v katerih morejo tam stanujoči Avstrijci dobiti pokojnino. A na jugu ni označil nobenega okraja. Ako se toraj kak Slovenec zdel ali ponesreči na Nemškem in se potem preseli v svojo domovino, zgubi takoj svojo teško si zasluženo pičlo plačilo. Ubožec je zgubil na tujem svoje moči, je delal za tujce, a ko postane nesposoben za delo, se mu odreče še ta pičla pokojnina! To je britko! Ob enam pa je to tudi krivično. Po avstrijskih postavah sme vsak tujec, ki se je v Avstriji pri delu ponesrečil in si pridobil pravico do pokojnine, to pokojnino živati kjer koli si bodi, tudi v svojem rojstnem kraju, naj si bude ta kjer hoče! Pravično bi torej bilo, ako bi se z avstrijskimi delavci na Nemškem ravnalo tudi tako! Zato morajo poskrbeti poklicane oblasti. Naš poslanec dr. Ploj je zadnji čas v tem oziru posredoval pri zunanjem in notranjem ministerstvu. Upanje je, da bodo imenovana ministerstva storila potrebne korake v odpravo te očitne krivice.

Listek.

Četrta božja zapoved.

Resnična povest. — M. T. Savinjski.

Spoštuj očeta in mater in dobro se ti bo godilo že na zemlji!

V svoji mladosti sem večkrat razmišljeval, zakaj je Bog dal četrto zapoved, zakaj prav njo odlikoval s posebnim blagoslovom, da bodo tisti, ki jo izpolnjujejo, srečni že na zemlji. Povsem naravno se mi je namreč zdelo, da ljubimo svoje stariše, da je spoštujemo, da smo jim za vse iz srca hvaležni... Kako bi mogli pač drugače? Tako sem sodil, ko sem bil še mlad, ko sveta nisem poznal. Imel sem namreč vzorne stariše, dobrega očeta, mater pa blago in plemenito nad vse. Ah, ljubiti jih, to je tako naravno, tako samoumevno! To je bilo povelje, nujna potreba mojega srca. A da se vsem otrokom ne godi enako, da je mnogim treba obilo premagovanja, da celo junaške požrtvovalnosti, če hočejo izpolnjevati četrto zapoved, to sem spoznal še le v poznejši dobi življenja, ko sem z odprtimi očmi gledal med svet. In nekoč sem videl na lastne oči tako krasen čin požrtvovalne otroške hvaležnosti, da se mi slednjikrat milo stori, kadarkoli se

ga spominjam. Naj ga torej še Vam pripovedujem, dragi mi prijatelji!

Bilo je nekega neprijaznega jesenskega popoldne. Gosta megla je kakar neprozorni pajčalon zastirala nebo, nikamor se ni videlo. In prav v takih dneh je človek razpoložen bolj ko drugokrat premišljevat, razmotrivati in modrovati o svetu, o Bogu, o samem sebi, reševati si vprašanja, posebno če mora hoditi sam na sprehod kakor jaz tega popoldne. Šetal sem v predmestju. In bil sem razmišljen, vtopljen v samega sebe.

Kar me kakor iz snu prebudi kričanje počestnih pobalinov iz stranske ulice:

»Že gre! Redar že gre!«

Krenem tja, da vidim, kaj se je zgodilo. Evo odurnega prizora!

Priletna žena, oblečena pol gosposki, ležala je ondi na cestnem tlaku in skušala vstati ter vspeti se na noge. A ni se ji hotelo posrečiti; vedno se je spet zgrudila in spolzela na blatni tlak, čegar sledovi so se že poznali po obleki.

Rudeči, zaliti obraz in pa vrata v gostilno na drugi strani ceste — povedala so mi dovolj, zakaj ne more ženska vstati.

Nevem zakaj, a naprej nisem šel, dasi se mi je gabilo, gledati takov izrodek nežnega spola.

Okoli stoječi so se smejali, razcapani pobalini pa dražili in zasmehovali nesrečno žrtev pijančevanja. Nikomur niti na misel ni prišlo, da bi pomagal, tudi meni ne.

Kar pride redar! S krepko roko pridvigne omamljeno ženo, ki se je vedno spodtikala, hoteč iti naprej. Za hip jo redar spusti in zopet je ležala na tleh. Glasen smeh in kroh!

Že se hočem obrniti v stran, kar se pojavi iz postranske ulice mlado dekle. Priteklo je z največjo naglico in krenilo mimo mene proti ženi. Zajokane oči in razvneti lica so pričala o notranji razburjenosti in z glasnim vzklikom: »Kje, kje so moja mati?« — prodrla je množico. In v tem hipu je bila zraven nesrečne žene, ki je bila ravnokar zopet omahnila na tla. Redar jo hoče pobrati. A še urneje priskoči dekle, spusti se na mokra tla in objame svojo mater. V trenutku nastane tišina... radovedni gledalci obmolknejo, zasmehovanja cestnih postopačev utihnejo.

»To so moja mati! Prosim, pojdite proč, jaz jih že sama spravim domov, sama, sama!«

In proseče je gledala zvesta hči po okolistoječih radovednejših in proseče odmignila redarju. Iz očij pa ji je privrel potok solz, po vsem telesu se je tresla, menda

Določijo se naj od zveznega sveta tudi na jugu okraji, v katerih more dosluženi delavec na stare dni uživati svojo težko si prisluženo in pičlo pokojnino! Vsakemu svoje!

Državni zbor.

Premirje.

Našim bralcem je znano, da je vlada predložila državnemu zboru veliko predlogov, o katerih se naj posvetuje zbornica v blagor državi; a tudi poslanci sami so vložili že okoli 500 raznih postavnih načrtov; a vlagajo se še na dalje. Vendar zbornica ne pride do nobenega dela. Kajti posvetovanje o nujnih predlogih, ki so velike važnosti, ima vendar le ta namem, da se zabrani vse delovanje. V hudih skripcih je posebno vlada, ki bi morala do 16. t. m. imeti dovoljene vojaške novince, potem postaviti o žganjarini in zidanju novih železnic. Pogajala se je toraj z Čehi in ti so popustili za zdaj svoje nujne predloge. Zato se vrši te dni razgovor o vojaških novincih; potem prideta na vrsto še ostala dva predmeta. Kaj pa potem? Mladočeški govornik dr. Fořt je začetkoma svojega govora o vojaških novincih napovedal, naj se nihče ne moti in naj nihče ne misli, da se bojo Čehi vdali za vselej, ker sedaj pripustijo, da se razpravlja o vojaških novincih. Iz tega se da sklepati, da je sklenjeno sicer v zbornici premirje, ne pa stalni mir.

Vojaški novinci.

Leta 1898. in 1899. ni dovolil državni zbor iz znanih vzrokov, kakor ima to pravico, da bi se smelo vršiti novačenje. Zato si je pomagala vlada z § 14 ter si sama podelila to dovoljenje. Za leto 1901 se bo ta postava napravila mirnim potom državnega zbora. Pri tej priliki je nastopilo mnogo govornikov, ki so razlagali različne želje in pritožbe. Izmed slovenskih poslancev je govoril dr. Ploj, ki je med drugim priporočal, naj vlada zopet kupuje za armado konje v Ljutomerskem okraju, kakor se je to nekaj godilo. Mnogi govorniki so priporočali, naj se služba pri vojaki omeji na 2 leti, naj se prepove dvoboj, naj vojna uprava kupuje poljedelske pridelke naravnost pri kmetih, naj se tudi pri vojaki skrbi za življenje po naukih sv. vere itd.

Stara večina državnega zbora.

Da prejšnja večina državnega zbora še vedno živi, se je pokazalo pri nekaterih glasovanjih v državnem zboru. Tako je bil

razburjenosti in sramote, ko je skušala pridvigniti svojo mater od blatnih tal. Skoro sem priskočil, da ji pomorem, a zdelo se mi je, da sem trd, da se ne morem ganiti z mesta! Sočutje, občudovanje in globoko spoštovanje sem začutil v svojih prsih in ta čut me je vsega prevzel.

»O . . . o . . . Rozika, . . . moja Rozika, — zajecjala je žena in bilo je, kakor bi ob pogledu na hčerko nova moč prešinila onemoglo telo, kakor bi se nekako streznila. Vspela se je, oklenila se roke svoje hčerke in kmalu ste izginili okrog ogle meni iz oči. Le toliko sem slišal, kako je hči sočutno vprašala:

»Mati, ali Vas pač nič ne boli? Ali se niste morda pobili?«

Bil sem ves zavzet. Kako se je znalo to le dekle premagovati! Kako lepo, kako plemenito je ravnalo s svojo materjo — z odurno, pijano žensko! Gotovo ji to ni bilo lahko, gotovo je čutila stud in nevoljo, a ljubezen in hvaležnost je zmogala. To je junakinja! Ta umeje četrto božjo zapoved! Ta bode srečna, mora srečna biti že tukaj na zemlji.

Minulo je od tega dogodka sem že mnogo, mnogo let . . . In zakaj se mi je uprav letos tako živo obnovil spomin na ta dogodek v moji duši?

proti volji nemških narodnjakov izvoljen v nadzorovalno komisijo za državne dolgove poprejšni zbornični predsednik dr. Fuchs, ki je dobil 199 glasov; njegov nasprotnik levičar Nitsche le 133. V načelnika davčnemu odseku je bil izbran proti volji vsenemških strank mladoček, dr. Kaizl, poprejšnji finančni minister. Po postavi se ima po preteku 4 tednov, kar je bilo izvoljeno začasno zbornično predsedništvo, ta volitev ponoviti. Tudi ta volitev je pokazala, da stare stranke v zbornici še vedno imajo večino. Kajti med tem, ko je dobil predsednik 189 glasov in I. podpredsednik komaj še 152 glasov, se je združilo na ime II. podpredsednika dr. Žačeka 191 glasov. Dne 15. marca se je imel voliti izmed 66 govornikov, ki so se vpisali proti dovolitvi vojaških novincev, splošni ali generalni govornik; izvoljen je bil Mladoček dr. Kramar z 41 glasovi proti 25 glasom, katere je dobil nemški narodnjak Malik.

Pretep v zbornici.

Nikar ne misli, predragi bralec, da je večina državnih poslancev tako divja, kakor so nekateri poslanci nemške stranke. Svojo surovost so pokazali vsenemški poslanci v seji 5. marca. Predsedoval je Prade. Češki poslanec Zazvorka vprašuje nekaj v češkem jeziku precej obširno. To pa je razkačilo vsenemške poslance, da so zahtevali od Pradeja, naj vzame Zazvorski besedo. To pa grozno razburi češkega socijal demokrata Fresslna, da beži k predsedniku ter mu vzame iz rok nek zapisnik. A za petami so mu poslanci Schönererjeve stranke, ki derejo za Fresslnom ter ga vržejo ob tla ter bijejo s pestmi ob njega.

Politični ogled.

Naš cesar je odpotoval včeraj dne 13. t. m. v Monakovo, da se udeleži slavnosti v proslavo 80 letnice bavarskega vladajočega princa. Slavnosti so se pričele že v soboto.

Veseli dogodek. Kakor poročajo listi, pričakuje soproga prestolonaslednika Franca Ferdinanda, kneginja Hohenburg, rojena grofica Chotek, radostnega obiteljskega dogodka.

V Ljubljani je imel zadnjo nedeljo vodja katoliško-narodne stranke dr. Ivan Šustersič volilni shod. O svojem postopanju na Dunaju je rekel: Mi katoliško-narodni poslanci smo takoj izjavili, da stopimo z vsemi slovenskimi in hrvatskimi poslanci v skupen klub, izvemši samo kranjske liberalce. Ti so sovražniki naše vere in našega ljudstva in s takimi

mi ne moremo biti složni Ugovarjajo nam sicer različno. Tako je n. pr. rekel poslanec Spinčič: »Vi morate Tavčarju odpustiti!« A jaz na to izjavljam, da sem osebno pripravljen odpustiti vsako razžaljenje. Nekaj drugega pa je, osebno odpustiti žalitev, in zopet nekaj drugega je, podpirati nasprotnika v njegovih ljudstvu sovražnih naklepih. Jaz nisem opravičen, ljudstvo na svojo pest zapustiti in podpirati naklepe liberalcev. Ali me je zato izvolilo 38.000 mož, da podpiram Tavčarja. (Glasni klici: Nikdar ne! Nikakor!) Za to smo šli v Slovanski centrum in ne v Jugoslovanski klub Svoj program smo izrazili tako, da stojimo na krščansko-demokratski podlagi, in da se hočemo boriti za pravice kmeta, obrtnika in delavca Volilci so odobrili postopanje Šustersičevo na Dunaju ter mu izrekli popolno zaupanje.

Napad na nemškega cesarja. V Bremenju je delavec Weiland mej vožjo cesarja Viljema na kolodvoru vrgel v cesarja kos železa. Cesar Viljem ima 4 cm dolgo rano, ki sega do kosti. Cesar mora biti v postelji in čuti velike bolečine. Pravijo, da Weiland ni pri zdravi pameti. (?) Pri zaslišanju so ga opetovano napadli krči. O povodu svojega napada ni dal nobenih pojasnil. Cesar je izven vsake nevarnosti.

V Srbiji se baje pripravlja velik preobrat. Narod je nezadovoljen z vladajočo hišo Obrenovičev in bi rad videl na srbskem prestolu Karagjorgjeviče, ki živijo sedaj v prognanstvu v Parizu.

Skandal v angleški zbornici. Te dni so se v seji angleške poslanske zbornice vršili jako burni in viharni prizori. Enajst nacionalistov ni hotelo glasovati o predlogu o kreditu 17. milijonov funtov sterlingov. Govornik zbornice jih je poklical k redu, nakar so bili izključeni od seje. A izključeni niso hoteli zapustiti zbornice, tako da je predsednik poklical policijo, katera je poslance s silo odnesla iz zbornice!

Vojska v Južni Afriki. Nočejo utihniti glasovi, da se general Botha vendar le pogaja z Angleži. Toda gotovo je, da če tudi Botha sklene kak mir z Angleži, se ga Buri ne bodo držali. General Dewet in predsednik Stejn pridno vznemirjata Angleže in jih natpeteta, kjer le prideta do njih.

Vojska na Kitajskem. Nemire na Kitajskem je znala najbolj izrabiti Rusija. Sklenila je s Kitajsko pogodbo, vsled katere so izročene Rusiji v izključno upravo ogromne pokrajine Mandžurija, Mongolija in Turkestan.

Dopisi.

Sv. Trojica v Slov. gor. Blagega gospoda učitelja Mavriča, živahnega starčka srebrnih las in vedno vedrega obraza, ki smo ga vsikdar veselili, kadar je ob palici s Porčiča prištrkljal v trg, ni več med nami. Umril je, kakor je bilo že poročano, 25. svečana mirno in udan v voljo božjo. Nehalo je biti blago srce, ki je bilo vsikdar odprto vsakemu, ki je iskal tolažbe ali pomoči; koliko pa je delilo gostoljubnosti, dokler je še utripalo! Kar je g. Mavrič imel, ali mnogo ali malo, vse je veselega srca delil kakor z bratom brat. Ves svet je nedolžno ljubil kakor otrok; sovražnika ni mogel imeti.

Porodil se je g. Mihael Mavrič l. 1817. v Mekotnjaku fare ljutomerske. Uk, ki ga je v tisti dobi bilo bodočemu učitelju treba, je dovršil s prav dobrim uspehom. Nato je služboval kot učiteljski pomočnik v Kapeli od l. 1836—1837, pri Sv. Jurju ob Ščavnici do l. 1838, pri Sv. Križu na Murskem polju do 1844, kot samostalen učitelj v Soboti do 1847 in končno pri Sv. Ani na Krembergu do 1873. Moral je namreč tega leta radi bolehnosti stopiti v pokoj; preselil pa se je med nas, kjer si je kupil majhno posestvo. Vendar je zopet toliko okrevljal, da si je skrajno pičlo penzijo mogel zboljšati s tem, da je pri Sv. Benediktu oskrboval en šolski razred. Skoz

Prav pred jednim mescem so pokopali tukaj imenitno, bogato meščanko, gospo Gabrovo. Vse jo je čislalo, vse spoštovalo, najbolj pa njeni lastni otroci.

Ta gospa je bila nekdanja Rozika. Dasi revna hči vdove hišnice, postala je bogata in imenitna, Bog jo je blagoslovil.

Gospodar hiše, v kateri je stanovala in služila njena mati, je bil bolan za mrtvo-udom, in stregla mu je Rozika, ki se mu je kot majhna deklica priljubila. Rad jo je imel kakor svojo hčerko in zapustil ji po smrti vse svoje premoženje. In nekdanja revna Rozika je postala bogata gospa, imela srečno življenje in že okušala tukaj sad četrte božje zapovedi, ki obljubuje vsem pokornim sinovom in hčeram:

»In srečni bodete že tukaj na zemlji.«

Smešničar.

Tenorist: (graciously) No, danes smo pa pri tenorju dobro držali. Basist: (brž na to) Tudi bas je dobro držal. Sopran: (pohvalno) Me smo pa čez vse prijeli. Alt: (počasi) Ino, me pa nismo mogle kaj.